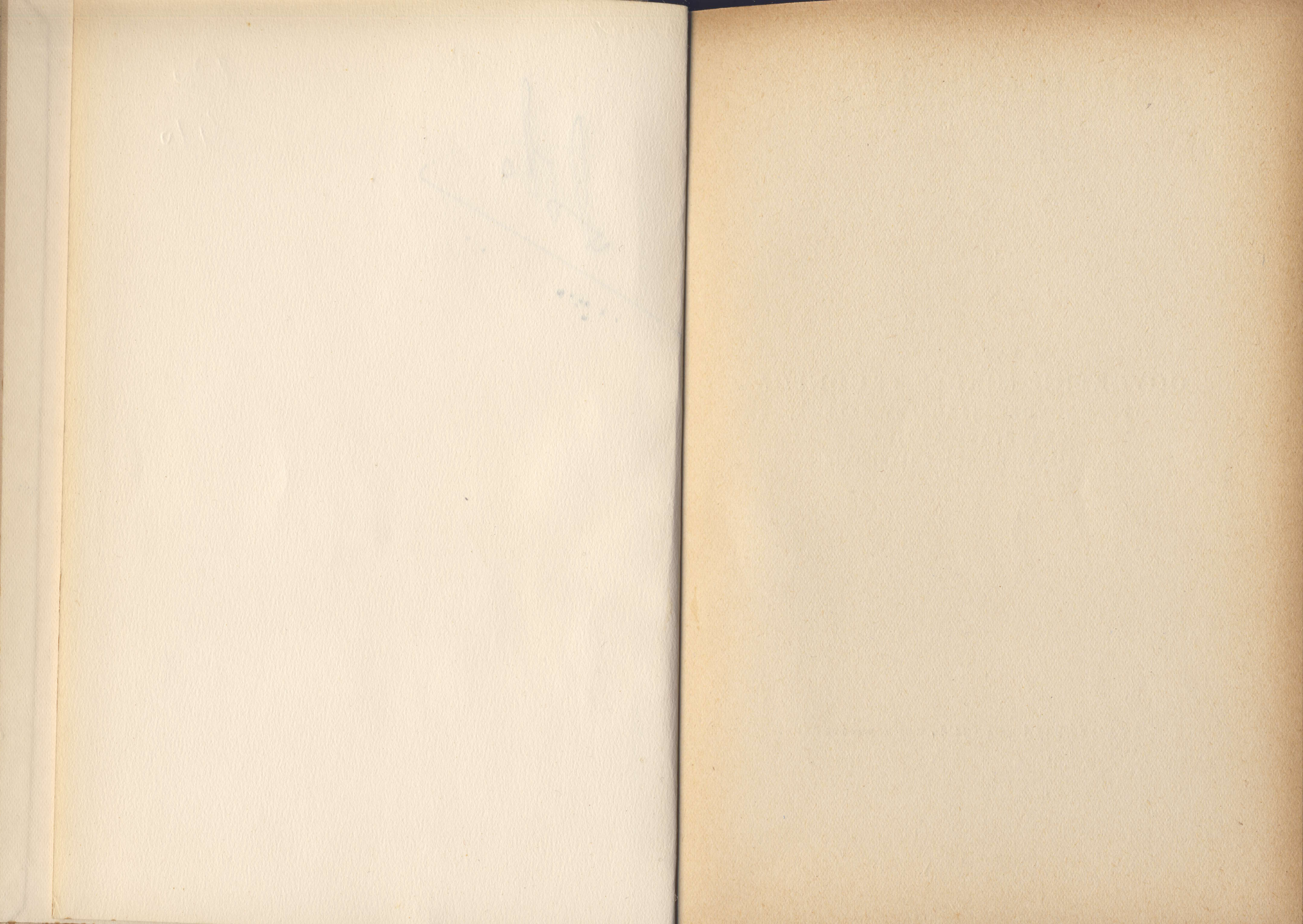
MARIN FRANIČEVIĆ

GOVORENJE MIKULE TRUDNEGA

PJESME

MATICA HRVATSKA
REDOVITO IZDANJE
GODINA 1945.

M. FRANIČEVIĆ

GOVORENJE MIKULE TRUDNEGA

PREDGOVOR: VJEKOSLAV KALEB

CRTEŽ: IVO LOZICA

NAGLASKE BILJEŽIO: IVE JELENOVIČ

ŠTAMPARIJA „VJESNIK“ U ZAGREBU

MARIN FRANIČEVIĆ

GOVORENJE MIKULE TRUDNEGA

ZAGREB, 1945.
MATICA HRVATSKA

IVO LOZICA: crtež autora

Na uskom krševitom pojasu uz more, gotovo samo otkle se vidi more, i na otocima, raste maslina. To čvornato sivo stablo sa kožnatim srebrnasto zelenim lišćem, nakostriješeno i tužno, već u deblu se raščlanilo u jake žile kojima se drži za krševito suho tlo. Na istom tom području, i samo na njemu, žive čakavci, ljudi, koji se isto tako uporno kao i to karakteristično drvo, drže za tu škrtu zemlju i stoljećima samo od nje traže sredstva za život.

Ali, kako treba raditi da se iz nje, tvrde, škrte, izbije život!

Polegao tako niz sela i gradića po prisojima i otocima, uz more ili podalje od njega, sve zbijenih kuća u hrpe, kao ovce na mršav busen. Kamene kuće, kamenite ulice, kameniti bregovi, sve čvrsto, određeno, stalnog obličja, određene fizionomije. Solari sa loncima bosiljka (murtele), smeđe »kupe«, prozori i konobe, smokve, masline, bajame i po koji bor i čempres, vrtlići, rive i po koji brod, po ulicama ozbiljni tihi ljudi i žene, a za selima polja. Nema tu širokih žitnih njiva ni prostranih livada, nego maleni dočići stisli se među stijene, brižljivo prekopani kameniti obronci zasađeni lozom, ograđeni širokim zidinama i označeni gomilama sličnim utvrdama; mnogo kamenja je trebalo povaditi da se oslobodi malo zemlje, često slabo plodne crvenice.

Tako i otok Hvar. Pružio se u prilično velikim za krš kosama, bregovima i dragama. Na njima se sivi golet, ali se i zelene borove šume, makija i vrijes, a po prizidama i oko sela uz smokvu, maslinu i bajame (omindule) još rogač i po koji limun. Ljudi su se tu kao mravi dali na posao, prekopali kamenjare, posagrađivali zidove, zasadili vinograde, i uza

sav teški rad uredili putove, i kuće udesili za se. Jer to je žilav narod, radišan i uporan kao rijetko gdje. Po Hvaru su posijana uredna sela, i polja su uređena kao perivoji.

Sve su kuće šesne
usrid zelenila.
Svi su puti čista
galebova krila.

Tu i tamo stoji još u selu ili izvan njega dvor bivšega »konta« koji je ubirao dohodak i, da bi mu posao išao glađe, lukavo poučavao težake »krejonci«, pristojnosti.

Pop je, zajedno s plemenitim posjednikom, zastrašivao paklom, grijehom, kontrolirao obiteljski život kroz ispovjednicu; crkva je stvorila tip bogomoljke licemjerke, koja izazivlje histerično natjecanje za prvenstvo pred bogom, izvan kojega ne mogu ostati ni muževi. I tako su postavili težaka između čekića neba i nakovnja zemlje, i on je, realnošću prisiljen na »grijeh«, u strahu prignuo glavu u neprestanom očekivanju udarca. Zatim su došli drugi. Pojavili su se u obliku trgovaca, poreznika, lučkih nadzornika, financijskih stražara, žandara. Ondašnjim režimima takve prilike nisu bile na štetu. Za vrijeme od 1918. do 1941., u nadridemokratskom strančarenju, počeo je težak treptati očima: »Što, netko se počeo zanimati za nas!« Ali je naskoro uvidio da se od toga nema čemu nadati.

I težak je ostajao i dalje na zemlji, svaki pojedinac u borbi za svoj vlastiti kruh. Teško je samim svojim rukama prehranjivati obitelj i plaćati poreze u svim oblicima u kojima su se oni pojavljivali. I glave su se prignule k zemlji, ruke otvrdle i postale »grevaste« kao suhe grane masline, ćud ostajala teška, ozbiljna, a iz ustiju su škrto izlazile riječi buntovne i opore.

Teške su te riječi hvarske, čakavske, pune su neke siline, neke ljutitosti, a posmješljivost je uvijek sa prizvukom sarkazma. Rijetko će se u hvarskoj čakavštini čuti obijesna, raspuštena veselost; uvijek je u njoj neka rezerva, nešto uzdržano. Reklo bi se da je u njoj prikriven neki ponos i bojovno očekivanje uvrede. I sada dok u sabesjednika pred sobom gledaš snažan vrat, krupna ramena, i jake opaljene runjave ruke složene na grudima, osjećaš da je to ponos radnika, ponos čovjeka koji voli svoj rad i svoj kraj i traži poštovanje.

Nije lako razumjeti Hvaranina, ako se ne poznaje njegov život. Marin Franičević u svojim pjesmama i poemi »Govorenje Mikule trudnega svarhu škojih« duboko je zadro kako u taj zanimljivi život tako i u jezik. U tom jeziku je bogato izražen mentalitet hvarskog naroda. Teško da ikoji naš dijalekt ima toliko niansa u akcentu, toliko kolorita u riječniku, toliko značenja u metafori koja se specificira akcentom, tako jasnu historijsku povezanost riječi sa određenom navikom, običajem i radnjom. Jedna riječ izaziva mnoštvo asocijacija, redovito je aluzija na neku stvarnost koja se s vremenom uobličila u složenu, ekonomski uvjetovanu, pojavu, da se ponavlja, brusi i posvećuje u poslovicu.

Ča ti boji, oni gori —
— nisu dnevi za lužingat
ni odgađat. Rasparšit ih
i razlatit ko gudeje
izvar smokve — u štajuni.
Jer ča kašnje bit će žešće
i za unču bit će lakat,
za libricu vela mira.

U tom jeziku težačkom, teškom, mrmljavom, povijest je toga čvrstoga naroda. Teče ta gusta riječ od galijaštva, od kmetovanja »kontu«, pa preko

trgovaca, egzekutora, popova — na koncu se pretvara u govorenje Mikule Trudnega svarhu škojih, a onda su:

... mladi podivjali,
šer kurat su tako rekli
iz oltara u nediju ...

U isto vrijeme dok su Mikule Trudni ronili glavom k zemlji u teškoj brizi za dugove i »kampatike«, rasli su novi ljudi, njihovi sinovi, mlađi. Ove dvije vrste ljudi slabo su se opažali, samo su jedni u drugima kao preko oka vidjeli dvije strahote: jedni, mladi, mučne tamne prošlosti, a drugi, stari, neizvjesne, lakoumne budućnosti.

Onda je zapuha
reful priko škoja
kar čarnjena škrapje
kroz sela i poja.
Pod zvizdon čarnjenon
junaci se dvigli ...

I Mikule su digli glavu, upravili pogled na šire polje i vidjeli da je došlo nešto novo, nešto što su oni nejasno željeli, i da ovi mladi »po gospu« ipak čine nešto što su i oni kadri razumjeti.

I razveselili su se tome otkriću svoje nove pameti.

VJEKOSLAV KALEB

GOVORENJE MIKULE TRUDNEGA

MASLINE PO ŠKOJIMA

MASLINE PO ŠKOJIMA

I.

O, másline po račićìh i po škripih i fužìćih,
ispod selih po gomìloh,
o, másline po dočìćih,
i po pojih, u stinìma
i po škrapoh
i po rapoh,
sve másline po škojìma.

O, raslínje u lipotì,
na ravnìcoh i pri bandoh,
u starinì, u mekotì,
u tustoćì i u gladù,
nasrid ravni i u smričju,
u pustoši i u vrisju
i na suncu i u hladù.

O, varhôvci izìdeni,
jedre grane savijène,
mali garmi izgrìzeni,
vela stablà po pojìma,
o, gropìve, izgárbjene,
nakrívjene, izgárčene,
sve másline po škojìma.

Isìčene, osûšene,
mlado lišće na mulìma,
ogòljene, zapúšćene;

kripost uja, snagä vinä.
Čvarči pišći, popucüje,
gasi, dimi, zadušüje
zelen drivo iz kominä.

O, grevaste i čvoraste,
suhe žile izdìlone,
izlômjene i gropaste,
krive grane nad putìma,
škojarìce i lastovke,
male, vele i łastovke,
sve máslìne po škojìma.

II.

Kupjačìna, beračìna,
podkresivät i prikapät,
teški posál, mala cinä.
Meke žile, tvarde bije,
kakö dlani na rukámi.
Mučni posál, svej po nami,
tilo garči, kar non pije.

Malo uja, malo vinä,
vele skale, žuj na rame,
teški posál, mala cinä.
Igrä parstih prozebènih,
is kjučìćen pokucküvot,
ispod stabol protarküvot,
sparta máslin poküpjenih.

Vrića tista, kapja pota,
tri makine, kamenice,
kapju murge — gruba bota.
Po sve noći u konöbi,
plaćodu se berenìce,
plaćodu se kupjenice,
kasne ure, kasne dobi.

Tuja spiza velè slanä,
dva kostričä ume šake,
teški posál, mala hranä.

Mičìć juteg maravâna,
»turtejìce — kapulìce,
sardelìce — smargorìce«
i bevȁnda barsatána.

Suhe smokve užežȅne,
šaka lanjskih kalobȅrih,
rasplaćȕše prišûšene,
u korizmi gnjila murga.
Po žurnáti tri šoldína
za pol kvarta bumbažína
i pol lajta slabog burga.

Plaćodu se berenìce,
plaćodu se kupjenice.

III.

Šer Matìju, luden jancu,
bocún uja u jamátvu,
za priznanje i krejancu;
samo sad su podivjáli, starìjega ne priznáju,
gospodarȁ ne poznáju,
kako naši šukundidi.

A pulênta u pokláda,
zarno soli, orìh larda,
i na ognju plandȁ klada.
Dvi ćimule — svićȁ uja,
u kupȕsu dvi, tri kapje,
a u glavì muklo klapje
misal gruba, misal tuja.

Skonse dajȕ u gropìma,
sve másline po škofìma.

SUNCE NAD ŠKOJEN

PRIMALIĆA

Primáliće dojde mlado iznad škojih,
Nabubridũ mezgrȅ u svemu stablínju,
Uzȉgro se svitlost u borju i stinju
I sunce prosȉpje radost priko pojih.

Zacîvčedu jutron tići po orȉsih,
Zazelenȉ granje murve i koprȉve,
Zabilidũ vartli, omênduli, slive,
Zavonjáju roze i rute po lisih.

Teplinȁ ulȉze u živo i tiće
I probúdi lišće másline, češmȉne,
Javore i smokve nad buson kupȉne,
Po mejoh i lazih divjȅ kokotȉće.

Zapúšu maštralȉ priko sik i žalih,
Zamodri se more, zašumidũ bori
Oćutívši kripost u drivu i kori,
Zalepȅću jidra barkih u konalih.

Klapjedu maškinȉ vazdân po savũri,
Zvonidũ motȉke po uskih tošalih,
Oldajũ grotámi po lajčićih malih,
Čarnidũ se pojen trudȉ i lavûri.

LITA

A zasȉpje uvik u litnja podnȅva
Plamenon gorúćin stablȁ, živo, jude,
Stinja, putȅ, bore i u pojih trudȅ,
Svitli nad selȉma; pusta sridadnȅva

Parži, pali sunce po lozjih i grebjih.
Začvarčidũ čvarški iz smričȁ i smarče,
Šušurávi šumi po karšȉma barče,
Brenče po raslinju škojánskih podnebjih.

Sad su putȉ sami i carũju lita,
Ume stinjen slizi cvatȅdu u meji,
A smijũ se griže našon ludon žeji
Za ravni širȍkon di zrijedu žita.

Putũjedu škoji niz širinũ neba,
Sunce š njima vlado, u krug ih zatváro
I plamen nadánja sveja novi stvaro,
S judima izgáro, prateć ih do greba.

Klapjedu maškinȉ vazdân po savũri,
Zvonidũ motȉke po uskih tošalih,
Oldajũ grotámi po lajčićih malih,
Čarnidũ se pojen trudȉ i lavûri.

POJEMATVE

Blage pojemátve u poplavi sunca
Palidu uz škoje plaménje i krise,
Budidu u škripih kadûje i vrise
I nosidu plime vonjih iznad Hunca.

Na pojih uspláne po pribárških lišće
I svitlost obáspe ravnȉce i strane.
Másline u lozjih savȉjedu grane,
Smriške i manjȉge slavidu godȉšće.

Oblićodu čele zimurád po plažoh,
U valima barke uzdvȉžedu jidra,
Oli u mandrȍćih ispúšćodu sidra
I cvatú bonáce ko po starih svažoh.

Mastȉ uzavrȉju po turnih i badnjih,
Iskridu se vinȁ mlada u žmulȉma,
Hmȕtodu se ceston misi na mulima,
Izgárodu lazi ko ognji na pladnjih.

Klapjedu maškinȉ vazdân po savȕri,
Zvonidȕ motike po uskih fošalih,
Oldajȕ grotami po lajčićih malih,
Čarnidȕ se pojen trudȉ i lavûri.

ZIME

Nazázre se zimi sunce priko škoja
Da ogrȉje živo, lizéće, plazéće,
Stablinje i tiće arijon letéće,
A za njin ostáje studen i nevȍja.

Oli se uzbúco konalȉma more,
Nastânu mejbáve i gvere od vitrih,
Kako mukli glasi od napȕklih citrih,
Refuli regȅću niz stine i bore.

Oli sa gluhačȁ zacivčedu ćúške,
Napȉnjedu plojke dičȁ za kosȉće
I gonidu stinjen repke i strižȉće,
Uskodu niz vrisja za droskima kúške.

A čekodu jutra i čekodu dneve
Da obasjá svitlost sunčána i čista
Kuće i konalȅ i poja i mista,
Da prostrúji kripost kroz mezgrȅ i greve.

Klapjedu maškinȉ vazdân po savȕri,
Zvonidȕ motike po uskih fošalih,
Oldajȕ grotámi po lajčićih malih,
Čarnidȕ se pojen trudȉ i lavûri.

OD POSTANKA TAKO

Od postânka tako sunce, vitri, darži,
Minjodu se škojen primálića rana,
Pojemátve kasne i ko cvit od lana
Modridŭ se dnevi kad sunce upárži.

Bilo da su sami, skrušeni i mirni,
Oli s maškinìma klapjedu niz kale
I s nogámi teškin gazidu kroz sale,
Ovi judi suncu ostăjedu virni.

Kad su nad učélkih versi oldavăli,
Ol kad su iz Mlecih donišăli kvadre,
Govorìli riči kriposne i jadre,
I stiskăjuć pesti dohôlke davăli,

Suncu su letìle misli, žeje žive.
Jer u dneve mraka i oblocih gustih,
Svitlost je nadánje svakomu na justih,
Iznad sel i mistih, niz poja i rive.

Klapjedu maškinì vazdân po savŭri,
Zvonidŭ motike po uskih łošalih,
Oldajŭ grotámi po lajčićih malih,
Čarne se na suncu trudì i lavûri.

ČEŠMINA

Ne može češmìna bez škoja, ni škoj bez češmìne,
Onă se sresla uz ove griže, grotáme i stine.
Is korenon, ka i judi, u zemjì dubokŏ,
Restĕ kako može, nikâd usko, nikâd širokŏ.

U sebi nosi zlamenje, blagoslov za bande i strane,
Molìtve za sunce, vitar i darž su pružene grane.
Bĕstijam žejŭde i lišće, ognju najboji plamen,
Kozĕ obarstidŭ svaku grančìcu i svaki njejin garmen.

Klapju kosirì i sikìre po varsih svakega dneva,
Mulì kića, mlada stabla unìšćena sve do greva.
Sve ih tarmá. Gropi su skonsi i garčì češmìne
I — kakŏ ni jude — ni nju ništa ne umine.

Bijene i morene, ka i judi, od muk i nedáć svih,
Ne moredu češmìne bez škoja, kako ni škoj bez njih.
I restŭ svej nove po valoh i račìćih,
Češmìne po škojìma, po škripih i łužìćih.

ZAGORICA

Lipo je bilo odjáhot put Zagorìce
i dekájuć na mulȁ niz kale,
u bandoh gledot stablȋnje
i po pojih loze na pale.

Tad su putì bili čudno dalekì
I svašta non pravjȁli mirì
I másline, a slizi i kadȕje cvali
i zelenìli se Polȃnde i Viri.

Stare ženȅ s kozámi u pašu hodìle,
Zimurád vonjá po starinámi
i zabuhȕvole smokve nad mejoh,
a Čudo reslo u namì.

U Zagorìci je puno škrapih i gȍmil
i puno máslin po njima,
a svaka máslina je bila daržava
i svaka granȁ grad u našim snima.

O, da se bilo uspét navar kalobera na kolnikȕ
i pogledon odjȉdrit sve do mora,
niz fošalȅ pustit brodìće
ol u bušku kosìće latìt od bora do bora.

A čuvȁli smo hoće l' koje zarno zasirìt
i svaku smo lozu znali,
ka i onì koji su se okolo njih potìli
kad su kopáli i maškináli.

Uvik smo se vraćȁli punìji,
svaki put smo novo itìli,
za sviton se opijȁli
i širinȅ i dajinȅ želìli.

I sad iz dalekȁ iz ovih škurih koridúrih
di svaki škrokoj muklo oldajȅ,
svitla i dobra Zagorica još je puna sunca
i svemu ćutimo granìce, ma za njon nos tuga pasajȅ.

STARA MASLINA U ŠKRAPI

Ko zno kolìko stotin godišć tako
borí se sa suncen i stinjen i vitron
máslina stara izrésla u griži.
Ko zno kolìko stotin godišć
gledo niz vale i doce
kakȍ judi put poja prohȍdu
sa žujìma na rukámi.

Onȁ se spomìnje kad su te iste ruke težáške
gradìli paláce po mistih,
kad su te iste ruke podìzoli rive i dige,
tesoli češmìnu i vukli mriže po sikoh
i na šaki zemjé po škrapoh
pruće od pitȍme lozé sadìli.
Onȁ je gledola kad su se iz valih dizole čarne gajȅte,
kad su punin jidrima plovìli navi i bracére
ča sad zapúšćeni gnjijedu po valoh.
Čula je širȍku pismu onih ča su odhodìli za kruhon
i vidila kakȍ se slomjeni vraćáju
bez pisme i mládosti.
I gledola je Matìja i za njin jude
is maškinìma, meškima i veslìma
kako gredȕ sami po pravìcu
i čula da su zatȍ proplákoli križì . . .

Stojí máslina tako,
a ni je sunce sažȅglo,
ni slomìli vitri,

kad su nad škojen hučili nevêre,
a maškuli pucoli u obloke
i zvoni na nebo zvonìli.
I sad kad vitar zatrese granámi,
čujemo kakȍ pravjo obo onemu ča je pasálo
i vidi se kakȍ iz zemjé
natȍpjene poton iz mijárih čel
nikne novi Matîj
i restȅ
veći
i veći.

NAŠA MISTA

I.

Sve su kuće šesne
usrid zelenìla.
Svi su puti čista
galebova krila.

Sve čvarčidũ čvarčci
litnja sridadnȅva,
sve pušu maštralì
blaga popodnêva.

I sve naši judi
po kalah, pijácih;
ko roze rumêne
divnjȉce po vartlih,

ol su mista pusta
i prazne tarȁce,
stare žene predu
uz bave, bonâce.

A dokli kopáju
niz strane, dočȉće,
sunce in užári
pute i račȉće.

II.

Svi su bili kmeti
i druge hranìli,
svi bili vojnicì
i druge branìli.

Sad kad opet puše
reful priko škoja,
kar čovȉčja štrapje
kroz selȁ i poja.

Pod zvizdon čarnjȅnon
mladići se dvigli,
junaci postali
rad pravde — do cigli.

A sve kuće šesne
usrid zelenìla,
i svi puti čista
galebova krila.

SKONSI U RIČIMA

SKONSI U RIČIMA

Minjàli se zime, primálića, lita,
Na istemu škoju živ̀li dva svita.
Jedni se svijàli po karšù i griži,
Sve snage davàli motiki i mriži,
Drugi čisti, vedri kudgòd su hodili,
Smihatanja, kante svuda pronos̀li.

Riči skonsavàle po putih i pojih,
Ma rilko se čule iz just onih bojih,
Ki su veće skule u Mlecih uč̀li
I jaz̀kon teškin puno začiǹli
Kanconih taljânskih, sonètih latînskih,
Učenih bes̀dih i pritač starînskih.

Glasi se ditînstva sve manje javjàli,
Kad bi izmej sebe o škoju pravjàli,
Jutarnja, daleka slušoli zvonjênja,
Roǹli u zveket čudnih govorênja
I slagàli verse primúdre i hladne,
Ne misleć na jude, ni site, ni gladne.

A dicà iz puka, žakna, šeminârij,
Postéć duge dneve i moleć ruzârij,
Na ižámih uvik najboje izášli,
I kako kuráti po mistih se našli,
Uz govor tujínski po našu zab̀li
Ko da mlade dane nisu razumili.

Po sva popodnèva tercìlju igráli,
Ili u mislìma taracon šetáli,
U kaču hodìli, po putih bežali,
I nad cilin stadon glavami stresáli,
Ter se bogojûbno puku štupiváli,
Kad se na lantînoh martvi targuzáli.

Rad Marula slavneg svi su se zgrozìli,
Ki su na harvâsken od Judite štili,
Začinjâvce žarske, kako god ni njega,
Nisu razumìli, niti zarad čega
Jazìkon čobanskin slažu svoje pisme,
Gospodâr Tvardájski sasvin ih je isme.

Pučâni od ještra za sebe kantáli,
Za pisniške verse nisu nankle ználi,
Kad su došli libri ko da su po našu
Od onih is kraja, hodeć bi u pašu,
Oli nad kominih za večerih dugih
Stari ton prihaja od jednih do drugih.

Hodìli godìšća žvelto il pomálo,
Ričih nerečènih sve veće ostalo,
U judìma vrili i jidi i jiri,
Škojen prohodìli i zviri i žbiri,
A skonsi u ričih nisu se minjáli,
Neg čekodu uvik da bidu zasjáli.

ZAPREĆONA ISKRA

»Svu noć sjala svitla misečina,
U po noći krvav daždić pade«.

Karváve sikìre na dno mora pale,
Lumini trepćáli isprid slik svetáških,
Kvadrih i oltárih od meštor mletaških,
Koloni i kmeti napučìli vale.

Svi zabjeni skonsi, sva plovjénja noćna,
Gusarske gažìje na debelih morih,
Misečine puste iznad kuć i dvorih,
Vitridu iz sardoc kroz hotínja moćna.

Zaprèćona iskra kad i kad uspláne,
Razgorî se plamik one iste karvi,
Kroz riči i dila, dobrotè i kripost,

Kroz muke, nevòje i kroz jute rane,
Javjo se dešpèton i snagon ča marvi,
Glavàmi išanim ke ne mole milost.

KROZ GODIŠĆA »ČA« ODZVANJO

Ispod boltih i tarácih,
Po lantánoh i sularih,
Iznad dvorih po selìma
I u hladȕ od kuć starih

Čujedu se drevni glasi
Nad mistima i selìma
Živu judi zime, lita,
A u njima ričih plima.

»Ča« odzvánjo po sve dneve
I oldajȅ od učêlkih
I ponìstor s lipin vonjen
Garîfulih i bašêlkih.

»Ča« odzvánjo priko pjacih
I oldajȅ od pilaštor,
Od mirìnih po dvorìma
I od škurih i od laštor.

Po smričjima i vrisjima
Drenči »ča« u rasvanúća,
Po točìma i putìma
»Ča« skonsajȅ u smarknúća.

Meke riči tvardih voltih
Govorìdu sve nevȍje,
Trudȅ, muke i draginje,
Brige dici da je boje.

Sve prohȍdi, škoj ostáje
I po njemu »ča« prijánjo,
Iznad pojih i konálih
Kroz godìšća »ča« odzvánjo.

VARBANJANI

Ruke su in grevaste
od truda i nevòje,
u ričih jiri skonsajû
i uvik su dobre voje.

Škrokoji teški i mukli
po kalah i Gorìci,
veselidû se jematvi
i suncu, rodu i dici.

Svi Ivánića spomìnju
i mislidu oba bunì,
al niko njih ne smiće
bubòtci ni patakuni.

Kuće su in izgorìli,
ma onì zato ne haju,
jer narôd će bìt slobodan,
a sad — neka pasì laju.

Stari judi — dobri i smišni
i mlađìći po gorámi,
ženè, matere, dičìca
kakô dobre misli u nami.

TEATAR FARSKI

Stotine godišć tako
stojìdu pijace, kolone, baluštráde,
palaci, skule i libri starînski,
a nad svima
teatar farski
i u njemu drage riči harvàske.

Skupšćine pukà.
Leutaši po skalinádah i cvitnjocih,
slike najbojih meštor mletáških,
tvardajì i turni.
Odzvánjodu miri
Robinjon Hanibala slavnega gospara
oli riči priproston
Benetević Martina puškog začinjavca,
a teatar farski
nad svima
i u njemu lipe besìde
u jaziku dragen, harvasken.

Drame, skazanja, versi, fantazìje
i igre pastirske,
šinjorije mletaške i gospari farski,
ma uvik
riči starinske,
harvaske,
slovinske.

Mirùje pijaca,
a zemunjave težaške noge,
teške od zemje čarnjene
i trudne rabote
gazidu po daskah i saližih,
oli uragani pasaju nad sviton,
ustaju Ivanići, Blaškovići i Surele,
popì Zovinići pod oružjen
i puk vaskoliki za njima,
a stoji teatar farski
i u njemu oldaju
dobre riči harvaske.

Gradidu grevaste ruke težáške
lože i arsenalè,
uz veslà stenju kmeti i galeoti.
Hlamodu martva telesà u portu
na jarbulih i lantînoh.
Prohodu galìje i baštarde,
kapitáni i poteštati,
ma ostaje teatar farski
i u njemu barčidù najslaje besìde
starinske,
harvaske.
slovinske.

Puno je godišć pasálo
i sad kad su nove plime narésle
našon zemjon slovinskon

i ustali novi junacì
pod zvizdon čarnjenon, partizanskon,
opet se čuju
besìde starinske,
harvaske,
slovinske,
snažne, partizanske.

A penje se teška noga težáška
na daske farskega teatra.

(28. XI. 1943.)

DNEVI INKANTANI

SVAKO PRIMALIĆE ZAPUŠU MAŠTRALI...

Svako primaliće zapušu maštralì
i nad našin škojen
zavonjáju dasi od mora i bora,
a po pojima i vartlima cviće zabili
i sve lipoté se raspu.

Svako primáliće zapušu maštralì
i najdu nos dalekȍ od škoja
di tugȕjemo za našin nebon i moren.
A kad mladi misec zasvitlí nad sikima,
nad žalìma,
nad jarbulima
i nad našin škurin kampanȅlon,
mislimo na grižе i doce
i onȕ staru smokvu našega ditînstva,
di su se rodȉli parvi nemiri
za morima i brodima,
za jidrima i vitrima
i za dalȅkin i širȍkin sviton.

Tako svakega aprila,
zapušu maštralì,
a mi prohȍdimo tužni,
dalekȍ od škoja
i mislimo obo vami tamo
ča cili živȍt prohȍdite po tih škrapoh
u trudu i potu.

ARMONIKE GLASI

Kroz smarznute putȅ krajine dalȅke
Pronȍsimo misal na mista i škoje,
A iz oštarije poput čudne jeke
Armȍnike glasi nestâju niz poje.

Budidu u nami uspomene smišne
Na ditînske dane, kojȅ smo pasáli
U smihu i brami, karnovále grišne,
Kad smo sve ćutȉli i kad smo sve ználi.

Bilo da prohȍdu svaće priko selih
S nevȉstican bilin, is vencin i cvićen
I prilíću tići leparšávih hrelih
Civčeć sa učélkih is punin glasȉćen,

Bilo da pokláda probúdidu mladost,
Pok da zaboravi nevȍje i muke
I oćúti srićna primálićnu radost,
Rasplandá se plamik morbína i huke.

Armȍnike zvuci nad kućon barčidȕ,
U sarcima mladin vihore zavȉju,
I sve duše dičje za njima tarčidȕ
I kako u svitlost u njih se upȉju.

POKLADA NA ŠKOJU

Svakega godȉšća nad škojen se glasnu
Valceri starînski otégnutih jirih,
Šaltíni »na preju« sve do u noć kasnu
Selima oldajȕ s armȍnik i lirih.

Obárće se mladost na vihu od zvuka
I sobon odnȍsi u motu i zibu
Razmȍlonu kretnju odvaljena kuka,
Uvik iste skonse u kantu i gibu.

Dicȁ po kontúnih sven se veselidȕ,
Ridodu i stišću bez grihȁ i zlosti
I da durá veće u sebi želidȕ,
Ne poznájuć brige, nevȍje, ni sosti.

A stari uz mirȅ na daskán sididȕ,
Spomȉnjuć se dnevih ča se ne će vratit,
Ol obo poslȉma mislu i mučidȕ
Ne moguć ih nikad od sebe odlatȉt.

Na stolȕ u kraju pod kiton baršćána,
Šinjadurȉ tance svej tako zvonidȕ
Do u čistu sridu. Udárci marčána,
Motike, maškinȁ pojen zaoridȕ.

MARAČ

»Pol vejȁče lozȁ plače,
a pol marča pupak vanka«

Primálića ćuti, mezgrȁ i korênje,
Puvci po granámi, u zemjȉ simênje,
Vitar razvigȍrac puše niz vinîšća,
Niz maćȅ i pruće, pribárške bez lišća
I kripost ulȉze u svako stvorênje,
Ribori po puntoh išaju kopîšća.

Na poju težacȉ, na brodu brodarȉ,
U gorȉ pastirȉ, na moru mornarȉ
Pozdrávjodu sunce ča svitlinȕ rađo
I živȍt od mraka zimskog oslobáđo,
Sve putȅ i vale radostima žari
I svud ih rasȉpje i svima ugáđo.

Oli priko neba obloci tanáhni
Nad moren i krajen jidridu lagáhni
I budidu spomen na ditînstva dane,
Starinȅ travnáte, vitre razmolâne,
Sve onako bilȉ, vunasti, maláhni,
Ko da su procvále grane impjantáne.

SVAKEGA STEPLANJA

Svakega steplánja mislimo na isto,
Mladost na škojȉma, na jude i misto,
Kuće po račȉćih, cviće, barabâne,
Sunce iznad borih, kuće rasplanzâne.
I kako da snimȍ sve svitlo i čisto,
Másline zelȅne, brode armižâne.

Kanti i rikanti ječidȕ u namȉ,
Didi po korȉma klimodu bradámi,
Misečina sjaje. Kroz poja pasaju
Mlađȉći s motȉkan, a barda oldajȕ
Od pisom i smihȁ, od dicé u brami,
Kad se mukli jiri na višje išáju.

A kad sve zamȕkne, tići zakantáju,
Zapúšedu bave na moru i kraju,
Zazelenȉ stranȁ, projevatȅdu žuki,
Težacȉ se najdu u poslȕ i muki,
Ma dicȁ gragȍreć po putih igráju,
Veselȅć se svemu bonáci i huki.

»TRIUNF« U KAFETARIJI

Kad sunce upáli u podnèva litnja,
Ol kad škoji, sami sniju u konalih,
Kasne pojemátve, primálića srićnja,
Kad je zemji prignut težák po ƚošalih,

Općinski pošćicì, meštri, artižáni,
Boji tovirnarì, časni butigirì,
Popì, kapitáni, ƚinânci, škriváni,
Slavni ruƚijáni, svačiji sansirì

U kaƚetarìjan naših čitadèlih,
Svakeg božjeg dneva na »triunƚ« igráju.
U škurin veštidin is maniron velih
Obo seljanina se razgovaráju.

U kaƚì nestáje sva njihova plima,
Kako bili snizi ča su okopnìli,
A ostáje prazno odasvûd u njima,
Jer sve ča je bilo tot su utopìli.

I kakò prohòde težacì niz rive
Za muƚìma punin i pod brimenìma
I pronòse sobon snagè jedre, žive,
Iz kaƚe igràjuć gledodu za njima.

PASA JE AUTOBUS PRIKO ŠKOJA

Kad ti priko nedìje,
dvigli mu bije
ispod kolà,
i poče stenjàt,
šuškot, trepećàt
nimo sela.

Kad se zaleputí,
Lukeša se smutí,
Menetu olprenu mul,
Perìć razbí žmul,
pristràši malu Marìju
niz peškarìju.

Tarčí, šmarčí,
ko gudéj na smardéj.
Marnjí, riče,
stenje, hriče,
i biží kako jarúh
prid šakon múh.

Sibe skoči na gomilu
Franìć pustí kobìlu,
ženske se impjantàli,
težacì na meje išàli,
is rukámi nad očìma
gledodu za koƚìma.
A stari Fabić se zabjèhnu.

Ono von ga, na,
došo je, došo,
mule strašinät
i pineze škajät.

I opet se prignüli zemjî
ka i pri,
kad je izbjȅhnu.

KAD SMO U POLITAK HODILI

Osâmjena poja, bori u Stinámi,
Svenula branȉca, bušȉni i rižve,
Badnji u konȍbi, grožje pod gredámi,
Rasûšene kace, šešule i dižve.

Kolnicȉ i lazi, doci i dočȉći,
Čehuje greštvina dubokȍ u lišću,
Gomȉle i škrape, takji i kolčići
I dicȁ ča zarna ume prućen išću.

U ovu štajûn smo priskakȁli meje,
Politak iskáli niz strane, dočȉće,
Po putih igráli na balûn od preje
I pritarkivȁli vale i račȉće.

Gledoli niz more u bonáci barke,
Mislili na vitre u valoh, konálih,
Dȉloli vartȉla i brode od karke,
I želȉli grade iznad žutih žalih.

Jemátve, kad lišće zaodȉje rumen,
Dicu i težakȅ zemji približidu
— Kako i kopánja, — i u svaki grumen
I u svaki busen tad se užívidu.

I u njima nove nabújodu plime,
Rastvȍrenih zinic gledodu niz poja,
Kako i mi nikâd. I ko dobro sime
U njima iznȉkne ona ista voja.

HUMAC

Kad smo bili mali jedvä smo čekoli
da dojde sveti Ivân i Paval,
da nos odvedú priko varhä
šest mij dalekö,
na Humäc.

Jaholi smo na mulìma, zapárćeni u sedlä
i gledoli kakö se modri more
ume Šćedron i Korčulon
i kapèlice po putìma,
»Duše od pargatôrija« i »Sveti Juraj ubi zmaja«.
A kad bi zapuhá vitrić
zavonjáli bi jače
martine i smarče,
brodi bi išäli jidra i more se nagrišpálo . . .
Barlóg i lokve na Planì,
sve non je to bilo veliko i čudno.
A kad bismo sa Petráre vidili malu crikvu
i kućice pokrivenè pločjen,
u nami bi išto zadarćálo
i uvik je ti dan bi vedar i svital.

Sve non je bilo drago,
gomìle prid kućon obresle kupìnon
i starînske postèje pokrivenè sukáncima od peče
na kojé se nismo mogli uspet bez banka.

A crikva je bilä i puno je u njon svitlosti,
i svi smo unutra slobodni bili,
nismo ćutìli straha od »svetogárja«,
isprid vrat smo piske vadili
i s njima se isigráli.

Na pijaci smo na balun igráli
i uvik non je bilo žal ča ni i u selü pijaca.
Svako jutro bi nos zvončìći probudìli
sa mulih ča su prohodìli
put Gvardišća i Kordüše
put Močávca i Vija doca
i nikad non ni bilo žal . . .

Dosta je od ondä vrimén pasálo.
Svaki dan su prohodìli judi i živo
ol' put varhä, ol iz varhä,
proginjäli travü, kiće, darvä, šumu,
mučìli se kako znali.
A dici je i sad drago na mulìma priko varhä
ka i pri.
Ma mi kad dojdemo iz svita na lito
ne gremö na Humäc.
I kad bismo išli ne bismo ga nášli.
I bilo bi non žal.

SVAKO GODIŠĆE VRAĆOMO SE TAKO

Svako godȉšće,
kad čvarčȁk začvarčî po máslinima
i borima,
kad po škrapima procvatȅ žuk
i vris zavonјá po varsȉma,
jedán po jeďán vraćomo se tako,
da se nasárčemo sunca i mora
i vonja od cmija,
zimuráda i kadȕje
i da usisomo još malo snogé
iz ovih sirih griž
i čarnjenȉce
nad kojón se svaki dan lomidu
naša braća i oci.
I onda kad počmedu oldavȁt konȍbe,
pri nego zaklápju parvé meške
odhȍdimo kakȍ smo i došli,
svaki svojin putên
za kruhon.

Svako godȉšće vraćomo se tako
pri nego kaloberi nabubridȕ po plažoh
i grožje počme zabuhȕvot.
I uvik isto:
Iz konalȁ gledomo crikvicu na bardu
i oni stari čepriš kraj kampanȅla,
onda prid noć kad sve utȉhne,
punim parsȉma
usarknemo dah našega škoja.

Tako pasajȅ vrime
iz dana u don,
judi prohȍdu bez smiha i kanta,
samo dȉgod zasvitlidȕ oči,
zubi zaškrîpju
i ko da u njima ništȍ zrije . . .
A po rivoh šeću furȅšti.

Svako godȉšće tako.
A ondȁ kad počmedu oldavȁt konobe
pri nego zaklápju parve meške
odhodimo kako smo i došli
svaki svojin puten
za kruhon.

PRED SLIKON POKOJNEGA DIDA

Dide,
svako primáliće,
kad se vratin trudan,
žejan škoja i sunca,
i vonja naših lazih, griž i docih,
najden se prid tvojon slikon.
I uvik gledon u tvoju siru brađȕ
i tvoj dobri i smireni pogled
i mislim na tvojȕ mladost
koja se lomȉla po Kustoci i Suecu,
i tvoj život pun brige i teške rabȍte.

Dide,
tebe več ni,
kako ni svih mijárih,
ča su po ovih škrapoh
stenjáli,
i zalivȁli čarnjenȉcu
kapjima teȅškega pota
i kroz stotine godišć davȁli
cesȁru cesȁrevo, a bogu božje
s teškon kletvon na justih.

Dide,
tebe več ni,
a tvoj unȕk svako primáliće,
vraćo se prid tvojȕ sliku,
trudan,
sa puno novega otrova u duši i sarcu,

i išće od tebe snagȕ
za nove dalȅke putȅ.

I čujen tvoj glas
i glase svih didih i ocih,
ča su kroz stotine godišć
davali cesȁru cesȁrevo, a bogu božje
s teškom kletvon na justih.

JUDI ZA KOMINIH

Kominì su spomen davnega ditînstva,
Kad su se rajáli parvî sni u nami,
U njima se kriju pusta dobročînstva,
Kojá smo ćutili u krisu i brami.

Pašijúnska juga i škropcì i mraci,
Ol u sri jenára huče bura oštra,
A žeráva grije kako sunca traci
I cidi se kapja niz čarna komȍštra.

Tad sidéć u kraju na staremu banku
Is nogón na biji suhe borovȉne,
Ume dva matunȁ izdubli bi janku
Oli koližȉcu s ugjen od češmȉne.

Gradȉli smo barda popȅškon u lugȕ,
Slagȁli ugjêvje ko kučje u griži,
Potezȁli spicu po istemu krugȕ
I gledoli svaću, iskre na lopȉži.

Išáli bi glavu ne poznájuć viha,
Kad bi došle riči do granȉce uha,
I jidrili brivon jutarnjega smihȁ
Na lajkêmu lahu primálićnjeg ćuha.

II.

Mislimo na jude ča i sad sididȕ
Mokrȉ i umôrni nad ognjen u dimu,
Vitri propuhȕju i darvȁ pišćidȕ,
Čarnidȕ se saje uz grede i slimu.

Svu večer mučidȕ i s malo besȉdih
One dvi ćimule na pričȁs izidȕ.
Kad i kad se čuju glasi non i didih
Unȕčićin malin da smirno stojidȕ.

A mladi pomálo vrata otvaráju
Po škurinȉ noćih daržȅvitih, zimnih,
Jednȉ druge išćuć. U bojen koráju
Skupidu se opet okolo komînih.

I njihove riči čišće zazvečidȕ,
I njihove oči čišće zasvitlidȕ,
I njihovi kanti čišće zabarčidȕ,
I njihovi jiri čišće odzvonidȕ.

A kad se vraćâju s glavnjámi gorućin
Oćutidu škoje zatvȍrene, same,
Žeje nin goridȕ u sarcima vrućin
Za zriloćȅ meke i najžešće plame.

ONI ČA ODHODU

S TUGON SE OLDILIJU

S tugôn se oldilìju,
svakoga sarčeno pozdravìju,
kad u tujinù odhòdu
i mladost ostavìju.

Zakantâju u »avu Marìju«
pod kokôn navar selà
i svak ih slušo s mukon u parsìma,
a k zêmji prignuta čelà.

Kad mrak zaplìje nad miston
ne može se ni ćuha čut,
mukli mir je u judìma
ko da dil njih samih odhòdi na put.

A prid zoru zaláju pasì,
ukaže se po ponìstroh svitlost,
kroz plač se uzdìsonje čuje;
to mat za sìna moli božju milost.

MAT SINU ČA GRE PUT AMERIK...

Sinko, hod zbogon,
bila ti srića,
i blagoslovjeno ti mlikȍ koje si siso.
Bud mi dobar u daleken svitȕ,
imoj pomnju od životȁ,
i vrat mi se doma srićan i kuntȅnat.

Sine, ja san te karvávin žuj̏ima odgoj̀ila
i kol̀ike noći nad tobon učinila
sto putih i gladna i žedna
u nevȍji i suzami.
A ti si meni rázgovor bi
i milošćȁ mojȁ,
kad ti je brat po žurnátoh hodi
bolesnu me privárćo.
I sad kad greš za svojôn srićon
za me ne misli,
ja ću se pasȁt i s manjin,
samo neka si ti dobrȍ
i zdravo.

Hod zbogon,
bila ti srića...

ODHODIDU ZA KRUHON

U rasvanúće, kad vapôr zatrúbi pod Grad̄inon,
oni ča ostaju raspartȉju mule prid peškarȉjon,
prinišodu valîže i vriće
i smućeno gledodu za svojôn mlajarȉjon.

Dokli se oldilȉju za jedan hip sve zamukne,
onda zaškrîpje kralka darvȅna skala,
to jedan za drugin priko nje prohȍdu,
a more zajeȁ jačje ko da plače vala.

Vapor se dviže iz porta, svi gledodu put kraja,
a onȉ sa rive za njima.
Zač, zač je to odhođénje
jedne i druge grize u parsȉma.
— — —
Nad Biokovon se sunce nazazre.
Jednȉ nakraj mora mulȅ odrišȉju,
a drugi na kuvêrti sididȕ,
valîže i vriće pripovežȉju.

U SPLITU SE UKARCAJU

Gledodu kuće, butîge i brode,
Ne pensáju puno, jedan s drugin se tarokáju.
Gredȕ po pazarȕ i kroz kale, priko rive i pijâce
i daržidȕ se u koráju.

Govȍridu malo.
Samo večer u tovîrni »po našu« zakantáju
oni isti plačni kant starînski.
Kasno u noći na pakȅt se ukarcáju.

Duro se vučȅdu dnevi i noći,
izgȕbjeni izmej tujega svita promȉču,
u Bonezȁjeru ih dočȅkodu zermáni i braća
i ondȁ za srićon svaki na svoj kraj odmiču.

U TRUDU PROJDU ZIME I LITA...

Ne čudidu se ničem.
Kad ostánu sami tuga ih sapȉnje
i kakȍ daje ȍd mora odmiču
sve se višje u njima uspȉnje.

Rajzájdu se po kampȉma
na teške pijúnske robȍte,
na rukȁmi nabubridȕ žujȉ
i mišci skaču kako balȍte.

Tako pasajȕ dani u potu
i mislȉma na naša mala mista i dalȅke škoje,
a kad šaju liste svojȉma, sakrȉju tugu
i pišu, je dosta kruha i mesa i ni baren nevȍje.

Kad se s kojin našin stanu
bude nin za čas u sarcu lašnje
i čini nin se sve na škoju lipo i svitlo,
a grubo, škuro i tuje sve ovdášnje.

U trudȕ projdu zime i lita,
njihovi listi su sve rilkji i kraći.
S mladošću umȉre veliki san o vraćânju
o škojȉma i mistima, o sestrám i braći.

DVA, TRI PUTA NA GODIŠĆE DOHODIDU LISTI

Dva, tri putä na godišće dojde pošćér prid kuću
i donesȅ liste u modrin, širȍkin kuvértam
sa puno bul i timbrih.

To piše brat iz Los Molinosa ili Santa Fea
da je fala Bogu dobrȍ i zdravo,
da je slanä ispärila lino
i da su cinȅ frementunü strašno pale
i teško je doć do šolda.
Da je bi u Bonezäjeru
ma ni nikoga vidi od naših.
(Svak gre za svojin poslôn,
sad se sije šenȉca
i rabȍto se po vazdan).
A mali Petrov nekä još ne dohȍdi,
neka čeko da bude boje
i manje nevȍje,
jer težak je živȍt pijunä uvik,
a navlȉš danäs u ove pasje dneve.

Tetu Lucȋju da ni vidi odâvno,
a barba Luka dobrȍ,
sina je stavi u Ruzârij na skulu,
a onä starija mu se odala
za jednȅga iz Mlita.

I na kraju svih pozdravȉje sarčeno i puno,
spominje se ditȋnstva
i žal mu je da već nikad ne će vidit škoja,
jer je oslâbi i puno ostâri,
uvik u rabȍti
i uvik u brizi,
i da ni dalekȍ od greba . . .

Dva tri putä na godišće dojde pošćér prid kuću
i donesȅ liste u modrin, širȍkin kuvértam
sa puno bul i timbrih.

KAD SE VRAĆODU...

Iz Ruzârija, napišu, partijèmo na sedan luja,
a kad u Split arivâju
svojima telegrafâju.
Kad se ukrcâju
ko da se rajâju
i ko da umȉre ništȍ nepoznáta, nemȉla i tuja.

Na karmȉ sididȕ u jakȅtan blidin i onako siri
žalidu svoje mladosti
bez svitlosti i radosti,
a govoridu »po našu«,
kakȍ da se strašu
i u ričȉma nin skonsajȕ niki mukli jiri.

Iz konalȁ gledodu crikve, mista, barda, poje
i pogled se ne odvárće,
a kar nin zađárće,
razgovor fermáju,
oči nin zasjáju
i zaborávidu ča su pritarpȉli, muke i nevoje.

U daleken svitȕ kroz gođȉšća duga
nove su škoje stvorȉli,
obo njima govorȉli,
obo njima snili
i njima se veselȉli,
a kad ih najdu gluhe, onda ih pritȉsne nova,
još gora tugȁ.

ŽIVOTI PROHODU, A ŠKOJI OSTAJU

P. Ljubiću

Životȉ prohȍdu, a škoji ostáju,
Stari svit umȉre, novi se rajáju,
Jednȉ o drugima sve to manje znaju,
Svak tarpí i stenje u svojému kraju.

Svaki na svoj način živjênje provȍdi,
A jednȍ za drugin godišća pasâju,
Svaki imo svojȅ muke i nevȍje,
Tako jednȉ druge pozaboravjâju.

Rilki dojdu stari i zgarbjeni kruto
I kad na škoj stanu čudidu se svemu,
Jer ne najdu misto svojêga ditînstva,
Pokopáju misal počinut u njemu.

Životȉ prohȍdu, a škoji ostâju,
Stari svit umȉre, novi se rajáju,
U snagámi mladih živȅdu i stari,
A plamen nađánja kripi ih i žari.

MORNARI

I.

PRVA UKRCANJA

Ćékodu mlad̄ìći parvá ukarcánja
Na »Svete Mikȕle« i »Gospê od zdrávja«
I mislidu puno na ta putovánja
U ranen ditînstvu, kad se misal javja.

U to svítlo doba sve su stvari lipe,
Pronȍseć kroz dráge kufere od slame,
Odmìčedu náprid kroz gomìle, škripe,
A niti ne čuju, ako tárne rame.

I sve nin je ravnȍ, čisto pod nogámi
I védro i svítlo u njihovin snima.
Na kuvêrtu broda stúpidu u brami
Ka ih ne ostávjo, kad se pušćo cima.

Pri nego prispìju u dalȅke porte
I spustidu jidra po uskih mandrȍćih,
Ćutidu u sebi da su iste sorte
S onìma po pojih i putih i toćih.

Bilidȕ se jidra vanka u konâlih
I ondȁ nestaju na morih širȍkih,
A gled̄odu tužno iznad žutih žalih,
Oni ča ostáju priko griž visȍkih.

II.

PLOVLJENJA I VRAĆANJA

Neká še ne strašu nevêre, ni rišća,
Isto ne živȅdu u mirȕ, pokȍju,
I čekodu dneve, misece, godišća,
Da se iskarcáju opeta na škoju.

Kako igro skala kad po njon pasajȕ,
Lepȅćedu sarca mekȕhno u njima,
Oči nin svitlidȕ i radošću dajȕ
I iz tiha restȅ dobrostìva plima.

Ulìzu u kuće, čiste, isfregáne,
Na starînske sale is velin stolìma
I ćutidu ovde dneve inkantáne
Na zarcalu, svaži i komȕ ča klima,

Postȅje širȍke i puno letrátih,
Šufìti, konobe, ognji iz kominȁ
Uskársnedu opet iz spomena jatih
Najčišće beside iznad pota vinȁ.

Tot su ovi judi novi svit stvorìli,
Pronîšodu sobon kroz čmádine svitlost,
Zbog teških rabȍtih, ke su ih morìli
Kroz kolìna duga — ne pitodu milost.

III.

ZADNJA PUTOVANJA

Zafìdridu sveja nikôn friškon brivon,
Ma živȍt ih lomi pučinôn dalȅkon
Kako i na kraju i pod istin drivon
Odgováro iston garčeviton jekon.

Penjedu se misli ko uz granje mličì,
Skonsi se javljaju u dubinâh svisti,
Sve gušće i težje postȁjedu riči,
A manje i rilkje dohȍdidu listi.

I ako nin kosti mora ne požȅru,
Isto dojde vrime zadnjen putovánju,
Raganì, fortûne sve snage izdȅru
I na kraj izájdu u nevôjnen stanju.

Kralki vik čovìčji kako hip prohȍdi,
Svako novo doba imo nove cere,
Vapôr sa vapôron niz more odhȍdi
I gnjiju u valoh barkì i bracêre.

A na ukrcánja uvik novi gredu,
Tvardi kruh mornárski od devet kor fidȕ,
Sve jedân za drugin i po isten redȕ,
Zriju u nevȍji, cvatȅdu u fidȕ.

GOVORENJE MIKULE TRUDNEGA SVARHU ŠKOJIH

Kako žigant na turnu is biguncen vina u zubih, oli kako macić is mičićen masta pod pazuhon i kako centaur na ravnici okićen ruton i bušinon stoji Mikula Trudni pod kacon navar Šćarbine, malo ponaćen i gledo niz škoje . . .

Kosići prilićodu od smriča do kupine, mirlice po gluhačima i plavičice po puvcih od smokve. Sunce se nazazrilo priko Biokove i hladi od mej i gomil lizu priko lazih. Vapori promičedu konalima, škune i bracere dvižu jidra u portih. Nindir dalekȍ jedna meška kad i kad rebumba obo dno od kace. Vonja mravinac.

Gledo Mikula poja, laze i masline i kalobere i gomile i meje i škrape i rape. Išaje glavu izdilonu od gromače is pet, šest batudih mlata oli tajente, a ruke kako grevi od češmine stiskodu kacu. Stoji Mikula ko da je izreso iz Šćarbine i gledo po škojih i ko da po njemu mravi lizu.

Četardeset godišć je tako svake jematve u razblišće navar Šćarbine is kacon na škinih, ma četardeset godišć je prohodi, a ni gledo niz poja. Četardeset godišć je pasava priko Šćarbine misleć na maće i pribaške, na sparte i vridice, na dižve, šešele i zarna pod lozon, ča dica targojuć ostaviju kad ni njega. Četardeset godišć je misli na trude i nevoje i na dicu, isto kako je četardeset godišć prohlamo po fošalih, oli is vidrijolon na škinih u žunju. Četardeset godišć u jednon iston jaketi u crikvu hodi i dicu odgaja u strahu božjen i sramu jusken.

Primalića se rajala po škojima, a u Mikuli kar tarnula i zamahuvo žešće is maškinon po grotamu, nikad nankle mrava ugazi. Lita dohodili i prohodili, sunce plandalo po pojima i mistima, a Mikula klapo i priklapuvo po starini, ol umučeć počiva pod boltih i sularih.

Dohodile jematve svitle i dobre i unišale vonje masta i vrisa u mista. Četardeset jematov! I poteže Mikula istu staru kacu ča mu je još pokojan did bi kupi na svetega Roka u pajizu. Četardeset jematov tuče is meškon po grozdima i čehujima i išaje mihe od jednoga skonsa.

I kroz sva ta godišća isto su ovako prolićali kosići i civkale plavičice, isto ovako vonja zimurad i kaduja, ma nikad još Mikula ni fermava navar Šćarbine. Vlasi jesu pomalo od lita do lita sirili i pest je bila pomalo sve manja, ma Mikula ni ima kad to ošervat, ni obo ten pensat. Kad bi u ovu štajun vidi da je lišće počelo žutit i čele oblićat okolo vrisa reko bi sam sobon, već ni lita do dolita, i niti mu je bilo žal ni drago. A ko zna bi bi i litos ferma da mu se ni dogodilo ono ča se dogodilo. Skalina je bila, za reć pravo, veća, ma Mikula se svako godišće uzo nje uspinjo.

Odma ga je ništo žignulo kako da ga je sajeta kroz sorce sajetala, oli nika hudobina šćileton pasala. Obeznani se, iša kacu na skalinu i ćuti da se gorčina u njemu kupi kako feca. Sta je navar Šćarbine iša kacu opet na rame i progovori parvi put u četardeset godišć:

— »Pasala divojka vence, ni već u rogu uja, ne!«

Onda je odišota odnikud iz dubine niki jid intra i razli se nad njin, ma ni ga funda. Ča su mu žešće oči svitlile i pest se stiskala, ko da je reso veći nad Šćarbinom i iz njega su progovorili svi Mikule i Matiji, svi Stiponi i Antići:

I.

Di su snagȅ prosȉjone
od Prápotne do Gračíšća,
od Kordȕše do Tarjácih.
Di su snagȅ prosȉjone
po lajčićih i po mejoh,
priko kusîh i pošpȅtic,
po tustoćȉ i po škartȕ.
Od razblîšća do smarknûća,
kombojôrno u jenáru,
srȉdadnȅva usrid lita,
a po noćȉ u konȍbi
svu jemátvu.

Rešipȉje i batûde
kako bote u Otrântu
i rabȍte u Suȅcu.
Ča san steko, ča san doško . . .

A sad reṙâj, oli krepâj!

II.

Škripju škrove po konȍboh
i gruménje parhopéro
pod maškinôn na starinȉ,
(mašûr zemjé — komešûra).
A kosirȉ i marčâni
vinȍrisci i sikȉre,
kini, mace i tajênte
rebumbajȕ, priklapȕju.

Pripuvánja, opijánja,
tarnu kosti niz škinalȅ,
zapîhone parsi moje.
Vele pole, Ječi doci,
teški putȉ za mulȉma,
za gošćȉcon po Stinámi
kako ditȅ izgubjeno.
Strašinálo i breholo
iznad mene nedorésla.
Krošnje stinja po gomîloh,
od Ivánja do agȕsta,
gori stinȁ, čvarči mezgrȁ.
Bose noge, trudni dlanȉ,
bidni slizi mej savȕron.

Učin konat sad na kunju.

III.

Pinku kruha za gomìlon,
parst barsáte iz buráće,
maravána iz mičìća;
slana riba kad raspáli.
Dvi ćimule ol kostričȁ
i rođákve u vejáči,
orih larda u pulénti
i žagrìce u slanútku.
Kuhanice, friganice,
stare tikve — vine tikve
is bevándon — sve do marča.
Suha turta — desetáča,
mlaka vodȁ iz gustîrne.

Po sve dneve po varsìma.

IV.

Kad podrestȅš — mladoskȍčić
hoće ti se svitla smihȁ,
hoće ti se lipe riči —
hoće ti se kanta, giba.
Mutni dnevi i bonáce,
snizi, daržȉ i nevêre,
ol niz kale u agȕstu
u smarknúća zakantáju,
glasi pliju nad učélkih,
nad lantánoh i tarácih.
Ol neđìja dojde od maža
i sve roze procvatȅdu,
garîfuli u pitèru
i vijôle na sulárih.
Mladi bori na ramenîh
i vonj cvića i kađȕje
po toćìma i putìma.

Sve neđìje u pustošȉ,
sve neđìje po varsìma,
sve neđìje za gomìlon.
Izgubȉš se i zabjȅneš,
ne znoš riči meju sviton,
ne znoš mota, ne znoš šesta.

Kad sazrìješ onda bìž ća,
hod za kruhon priko svita,
ostȁv snage po kampìma,
ostȁv snage, jute rane,
u rabȍti, u nevȍji.

Ča bi svitla, neobȉšna
i tamášna bila mladost
lipa naša unȉšćena
da je nisu izlomȉli,
obalȉli, deštrigáli.

V.

Pirovânja i udâjbe —
pusta mladost već nestála,
martvi zvoni po škropcȉma,
kad divnjȉce na toć gredu,
armȍnike u pokláda,
ol slavjenja mladen litu,
kolêndonja i korȕti
od štajûni do štajûni.

Primálićne tarmuntâne
kad nos potne obližedu,
mličȉ, mezgrȅ i mladȉce,
novi puvci — zazȅbodu.
Sve usahlo, sve pasálo,
a ostále zale stine,
zale stine, zali trudi.

VI.

Vele meje, puste škaje,
cidi kapja niza škina,
trudne noge popuzȕju
i zavôjci pritéžedu.
A ne gledoš niti vidiš
kako laše, hlandolézo,
kako šeto po tarāci
i hladi se pod bašćánon.

Ne virovo ni Ivánu
kad je pisa iz Rekíta
da je tamo božja voja
i nevȍja.

Ne deštrigâ i ne požor,
niti komu rešpȅt dvigo,
zabejunân, izbezúmjen,
nikad doško svitla dneva,
a osta je rog bez uja
i sad reta, oli krepa!

VII.

— — — — —

Kako sparta zrila grožja,
kako busen mažurâne
i dah zmorcȁ usrid maža,
kruh šenȉčni u pećnici,
ol garȉtul na grundalȕ,
kantȁla je radost moja.
Barba Ive, pusta mladost,
di su dnevi od jubávi,
di je radost od ułonja,
di je lipa Pave tvoja.

Zamuko si u pustoši,
greb se ne zno u kampȉma,
sam, bez druga, prijateja,
sam bez roda i porȍda.
Pasȉ, zviri, karvopîjci
pospugâli kapju karvi,
pozoboli unču snogê,
izmorȉli kosti moje.
Ovo i mene sad za tobon,
prijateju, barba Ive,
ma još malo duhopéron,
ne pušćon se dokli mogu.

Sad kad vidin di ča stoji,
kojon nogon mazgȁ coto,
ne smȉn, braćo, cine prodȁt,
ovo malo ča ostalo.

VIII.

Ništȍ lize niza škina,
kako gujȁ hladi tilo,
(di su mišci, di su žunte,
di je špirit mota, giba),
Kako kapja stinu dubȅ,
kako čarvi biju grizȕ
zazelení i usahne,
zasvitl̀i se i zaškuri.

Da se čuju dvi besìde
svarhu dnevih pokrađȅnih,
svarhu karvi polȍčene,
svarhu snogé obâljene.
Da se čuje priko škojih,
da se čuje priko svita
kako plačen mladost svojȕ
furbarìjon unìšćenu.
Da se čuje priko svita
kako plačen mladost našu,
O, Mikȕle i Matîji,
o, Stiponi i Antìći.

IX.

Kroz kolìna teču riči,
raznišo ih svaki vitar,
ma ostáju sveja dila.
S Karmenicon parvá zarna
zasîridu ume lišćen,
s Ružarìcon masti vriju
u badnjima po konȍboh.
Sve ča cvatȅ i ocvatȅ,
sve ča restȅ i sazrìje
— ma máslina durâ veće,
jerbo imo tvarde žile,
jerbo imo vele greve.
Lišće restȅ i opado
u grižima i karšìma,
nasrid laza prema suncu,
ispod buška, nad gomîlon
kad zazȅbo mlado kiće.
Svako zarno, svako sime,
ol iznìkne i uzrestȅ
oli gnjije i usâhne
— ma češmìna usrid griže
durâ veće.

Kad se zarno začepìži
i požúti i usâhne
i kad žedno bìli, vene,
ne krivimo zemju, sime
— ne rečemo tarhoćávac.

Kad izbrȕhne ol otárhne,
potučȅmo u korenu,
izgulimo u busenu.

Sve ča zrije i sazrȉje.
A mi uvik na istemu
iz kolȉna u kolȉno,
a mislidu sveja tako,
dokli bude svita živa.

X.

Gon dohȍdak priko Jese,
smirno glavu lipo gledój
i pozdrȁv ih is krejâncon,
kako su nos i učȉli . . .
Ko da nisȕ naši trudi,
ko da nisȕ naši poti,
ko da nisȕ naši dlani,
mišci, žunte, kapje karvi
dale snagȕ, kripost, špirit
temu mastȕ u misima,
máslinima u badnjȉću.

Kad bi mladi zamarnjȉli,
ol na vas glas brontuláli
i prid njima glas išáli
. . . ja san bidan uvik misli,
da ni dobro daržȁt duro.
Oni su nos to učȉli
da budemo smirni, meki
i krejâni. da budemo
njima harni i poslȕšni.
Ma sad znamo ještar punat
di raspȕkne pal ol tresa.

XI.

Ništò duga za šenìcu,
(gomînjoč su stari jili
u godìšća gladna, trudna),
pašâj barbi Mihovìlu
is famejon,
(za kruhon su olhodìli
priko mora, priko svita).
Ol za nemoć i nevòju,
za likarè i bikarè,
spicijarè, medicîne
ispèskoli u pajîzu,
izmèštrili i zadìli
za — bašćinu.

Od tad uvik priko Jese
is hohólkon, nadarbinon
ol krejâncòn, brodarìnon,
mejarìnon, kampátikon.
Nismò znali obarnùt se,
nismò znali furbarìju,
(odrèn vino, nos šenìcu,
libar kupi, ti ne pitoj).
A sad mladi podivjáli,
šer kurât su tako rekli
iz oltarà u nedìju.

XII.

Njihova su boja poja
od Sićûrja Pelegrinu,
njihova su cila mista,
za njih svi mi lavurâmo.
Sve u svilì i bumbakù,
sve u mastì i u lastì,
ne fali nin tičjeg mlikà,
nit nijedna satvor božja.
Da su barén judi juski,
da su barén dobrostìvi.
Zbog njih su mi dicà manja,
zbog njih su mi dicà lašnja,
neg u dneve od rojênja.

Sve odvûkli, sve potárli,
a ostáli samo žarna,
žuboráju u korîzmi
uvik isto: zali trudi,
zale stine, zali trudi,
i daržâlo tvarde bije
u rukámi istìsnuto,
puču parsti, puču dlani.
Pinku snogé i rašènja,
ne pušćojmo, daržmo duro,
dok pripelì, ovo malo
ča ostálo.

XIII.

Karvoplȃzi će se vajȁt
kako rikȅ uzbúcone,
zli će vitri od nevȇre,
triski, gromi, garbinȃde,
sve zamantȁt, sve progrȕhot,
sve izmišȁt i uzmutȉt,
sve uzbunȉt i uzbucȁt.
Da se čudu i štupijȕ,
kad mi smirni podivjȃmo,
kad mi meki indurȋmo,
rešpetȏzi zajúnimo.

Svi zajedno — karvopȋjce,
svi zajedno pijȃvice,
pasȅ, žbire, škarambéže,
vražjȅ zviri, mȕjteguze,
vukodláke, rufijȃne.
Zatrést će se griže, doci
i narést će kako plime
presecjunȉ priko zemoj,
rebumbȁt će ratȉ, vale,
oldavȁt će barda, poja.
Ča ti boji, oni gori
— nisu dnevi za lužingȁt
ni odgađȁt. Rasparšȉt ih
i razlatȉt ko gudeje
izvar smokve — u štajúni.

Jer ča kašnje bit će žešće,
i za unču bit će lakat,
za libricu vela mira.

XIV.

Ko vonj rute u korȋzmi
na maštralȕ primálićnen,
kako busen kaloperja
ispod roze usrid vartla,
jadri muškȁt usrid luja,
oli kosȉć u kupȉni,
kad je zimȁ sva od ještra,
nosi dneve izgȕbjene,
od mladosti unȉšćene,
od radosti pokrađȅne,
nosi misal o lipotȉ,
dneve vedre i tamášne,
tako riči obo nami
otvarodu širje putȅ,
kripidu nos u nađánju
i svitlinȉ od ulonja.

Ko murtȅla u pitȅru,
ol garȉful u ponȉstri,
kako vrisja kasna lita,
kako lozja pod grozdȉma,
oli sunce nad kanalȏn
po bonáci u otobru,
restȅ, nosi i zanišo —
— pok nestáne, podvȉže se —
pok opádo, živȍt juski
isto tako:

Mi smo svojù već izrȅkli
i partîdu dofinȉli.
Sve smo pute učinȉli,
kosti i žunte izgubȉli,
baratáli, deštrigáli,
ali riči obo nami
vraćodu non čišći pogled,
velu snagu i ufonje
baren dici da je boje.

XV.

Judi smirni, pobúnjeni,
judi isti i domáći,
vaše bunȅ i nemiri,
vaši garčȉ i stenjánja,
vaša teška lužingánja,
(tenjcȉ, morȅ, i macȉći
ča tancodu na komȍštrih
stare i dicu strašináju).
Nova mladost usmîrena,
nova mladost puna skonsih
cića svitla ča proníšo,
š njon dohȍdu novi škoji,
boji, čišći i svitlȉji.

I ne plačen mladost našu
pri vrimena razvȕčenu,
o, Mikȕle i Mafȉji,
o, Stiponi i Anfȉći,
kako plače udovȉca
svog jedinca pokȍšena,
kako majka martvo tilo,
ča ga žeru morské ribe,
ol gravoni nasrid poja.
Dokli vrije kapja karvi,
dokli tučȅ isto sarce,
dokli nosu slabe noge
i zinice rastvȍrene
poglédodu niza škoje,

nosin radost, nosin svitlost,
baren njima da je boje . . .

Ništo lize niza škina,
kako gujȁ hladi tilo,
al u sorcu mala iskra
obećajȅ veli plamik.

Kako žigant is biguncen vina u zubih stoji Mikula Trudni i reste nad Šćarbinon i nad svima varsima.

RJEČNIK [1])

Arija — zrak, uzduh
arivat — stići
armižan — spremljen (brod)
artižan — obrtnik, zanatlija

Balota — kugla
balun — lopta (mala, ručna)
banak — klupa
banda — strana, padina
baratat — zamjeniti, (dati u bescjenje)
barba — stric ili ujak
barbir — brijač
barčit — onomatopejska riječ za žamor, vrevu glasova
Barlog, Plana, Petrara, Gvardišće, Korduša, Močavac, Vijdolac — stara imena polja ili položaja
barsata — pokvareno vino (mufa)
bašelak — bosiljak
batuda — udarac
bava — lagana struja vjetra, vjetrić
befat — ponašati se živahno, nametljivo, šaliti se
bevanda — piće (od dropa i vode)
bigunac — drveni sud za vino (2 hl)
bija — veći komad drva, balvan
bikar — mesar
bilit — izjedati se, polako nestajati
bolat, bolti — svod, svodovi
bota — val, udar
brama — zanos
branica — vrst trave (obično u vinogradima)
brehot — vikati, strašiti djecu
brenčit — onomatopejska riječ za metalni zvuk
briva — zamah kojim brod ide
brontulat — čangrizati, prigovarati
bumbak — pamuk
bumbažin — modro platno za radnička odijela
burača — od mješine napravljen sud za vino
burg — vrst platna (grubog)
bušak — šuma
bušin — biljka (poput kadulje)
butigir — trgovac, zapravo dućandžija

---

[1]) Ovdje su obuhvaćene samo one čakavske riječi, koje se jače razlikuju od štokavskih i koje su prema mišljenju autora manje poznate. Izostavljene su riječi slične štokavskima kao i one koje su zbog češće upotrebe poznate.

Cera — izgled, boja
ceroj — debela voštana svijeća
cibot — zibati se, tresti
cića — radi, zbog
cima — konop s kojim se vezuje brod
civkati — pijukati, živkati
cmij — smilje
cotat — šepati

čaran — crn
čarnjenica — crvena zemlja, **čarnjen** — crven
čarv — crv
čehuja — manji grozd ili dio grozda
čitadela — gradić
čmadina — magla i tama
čudan — ne čudnovat, nego vrlo zgodan ili vrlo snažan

Ćuška — crvendać
ćimula — sredina kupusa (verzota, kelja)

Darž — kiša
dekat (na mula) — tjerati ga, goniti
dešpet — prkos
deštrigat — prorajtati, podijeliti bez računa
dikman — mladić, momak
dilot — sjeći, djeluckati
divnja, divnjica — djevojka, djevojčica
dižva — manja drvena posuda za prelijevanje vina
dvizot — dizati
dofinit, finit — dovršiti, svršiti
doškot — dočekati
dreto — ravno, upravo
duhoperat — biti jedva živ
durat — trajati
duro — tvrdo (ali može značiti i sporo)

Fameja — obitelj
feca — talog (od vina)
fermat, fermavat — prestati, zaustaviti se
fortuna — vjestrina, uragan
fošal — jarak (kod dubokog kopanja)
frementun — kukuruz
fundat — zagnjuriti nešto, utopiti
furbarija — lukavština
fuž, fužić — procjep, šupljina

Gajeta — oveća barka
garbinada — jaki vjetar s otvorenog mora, lebić
gariful — karamfil
glavnja — goruće drvo
gluhač — grm iz makje, (porodica smreka)
gomila — velika sređena hrpa kamenja, gromača
gominjač — vrst korova (raste obično po ruševinama)
goščica — trava (za životinje), raste po kršu
gre, gredu — ide, idu
greštvin — nezrelo zrnje grožđja
grev — korjen stabla
griža — hridina
grop, gropiv — kvrga, kvrgav, čvorav
grotam — kamenasti teren
grundal — streha
gudej — vrst kornjaša, koji napada na smokve
gustirna — čatrnja, bunar
gvera — rat

Hlamot, prohlamot — ljuljati se, saginjati
hlandolezat — plandovati
hmutot — miješati, burkati
hotinje — htijenje
hrelo — krilo
Humac — ime zaseoka (stanovi i polja)

Impijantan — uspravljen
indurit — otvrdnuti
inkantan — zaustavljen, začaran
intrat — unići
is — sa
isfregan — izriban
isigrat se — igrati se
ismeštrit — pokvariti, prevariti
išat — dići
itit — htjeti
izbjehnut — naglo nestati
izbruhnut — izbaciti van (na pr. čireve ili pupove)
Janka — jamica

jaruh — jarac
ižame — ispit

ještar — pravi momenat, dobro raspoloženje
jid, jidit se — ljutnja, ljutiti se
jir — zaokret

Kaca — drveni sud u kojem se gnječi grožđje, (mjera za mast)
kača — lov
kala — ulica
kalober — rogač
kamp — polje, njiva, prostor
kampatik — porez
kampanel — zvonik
kant (i rikant) — pjevanje (i odpjevanje)
kapula — crveni luk
kar — krv
karka — borova kora
kiće — zeleno granje (hrana za kozu)
kjučić — ovdje štap s vrhom poput brojke 1 za branje maslina
klapot (priklapuvot) — udarati (potuckivati)
kok — vrst uresnog stabla
koližica — kružić
kolnik — zid (u mrtvo)
komešura — šupljina medju kamenjem
komo — starinski ormar s policama
komoštra — verige nad ognjištem (za vješanje lonaca)
konat — račun
kombojorno — vrlo rano
kontra — prema, protiv
kopišće — štap na kojem su osti
kopriva — koprivić evropski, drvo kao brijest
koraj — srčanost, raspoloženje
koridur — hodnik
kostrič — vrst divljeg zelja
krejanca — uljudnost, skladnost
krepat — crknut
kuhanice, friganice — vrst tikava
kuntenat — zadovoljan
kunju, na kunju — na koncu
kurat — dušobrižnik, župnik
kuverta broda — paluba
kvadar — slika s okvirom (ili okvir)
kvarat — četvrt

Lahat, laš — dangubiti, dangubi (ali i pretjerano lagati)
lajta — lakta
lantana — terasa (na krovu)
lantina — koso drvo na kojem visi jedro
lard — loj
lastovka — vrst male dugoljaste masline (po otoku Lastovu)
lašnje — lakše
latit — tjerati
lavur, lavurat — rad, raditi
lazi, lajčići — stepenasti komadići zemlje pri stranama
letrat — fotografija
librica — stara mjera za težinu
lino — ječam, (iz španj.)
list, lizot, lizen — gmizati, puziti
lopiža — lonac (od gline)
luj — juli
lumin — kandilo
lužingat, (lužinganje) — razvlačiti, otezati

Maca — veliki mlat
macić — po praznovjerju duh nekrštenog
mandroć — dio luke gdje obično stoje manji brodići
manjiga — plod planike (makja)
maravan — uzljućeno vino
marač — mart, ožujak
marčan — manji kosir
maškin — trnokop, pijuk (rad: maškinanje)
maškul — prangija, mužar
maštral — maestral, zapadni vjetar s mora
mašur — za prenošenje zemlje i sitnog kamenja
mat — maca na lozi
Matij — Ivanić (hvarski ustanak 1510.—1514.)
matun — opeka
maž — svibanj, maj
meja — zid u mrtvo (mejaš — medja)
mejbava — borba, mješanje, sukob
meška — drvo kojim se gnječi grožđje
mezgra — srž u stabala
mičić (od mih) — mijeh, miješčić
mijar — tisuća
mir — zid
mirlica — kamenuša (ptica pjevica)
mladoskočić — ni dječak ni mladić, na prelazu
mlič — sok u nekim biljkama
morbin — raspojasana obijest
moto — kretnja, pokret

mravinac — aromatična biljka
murga — mutež od ulja
murtela — bosiljak
muškat — vrst stolnog groždja

Nankle — niti
nav — veliki jedrenjak
nazazrit se — proviriti
nevera — oluja
nȉkad — nikada, **nikȁd** — nekad
nindȋr — negdje (**nȋndir** — nigdje)

Oba — o (i oba)
obalit — oboriti
oldavat — odjekivati
otprenut — naglo se prestrašiti i odskočiti (za živinu)
opijanje — krčenje, teški rad
ošervat — opaziti
oštarija — krčma
otarhnut — kad se rod začne, ali polako nestaje

Paket — ovdje prekooceanski parobrod
pal, (loze na pale) — stup (loze na redove, na žici)
pajiz — mjesto
parhoperat — letjeti na sve strane, razbacati
partit — otputovati
partida — partija (u igri)
pasat, pasalo — proći, prošlo
pašaj — putni trošak
pašijunska juga — velike sedmice (pasioni)
peča — krpa
peškarija — ribarnica
pijun — nadničar (Argentina)
pinka — sjemenka koštunjavog voća, ovdje malo
plavičica — ptica pjevica, grmuša
plaža — ne samo žalo, čitava južna obala otoka
plojka — ploča pod koju djeca love ptice
pojematvi — poslije berbe, znači i jesen, jer drugog izraza u čakavskom dijalektu nema.
pola — ravna kosa
Polanda, Vir — imena polja
politak — paljetkovanje
ponaćen — nagnut
ponistra — prozor
popečak — vatralj

pospugat — upiti
pošćer — poštar
pošpetica — odjeljeni komad zemlje
pošćik — procjenitelj
pȍt — lonac, **pôt** — znoj
potuć — ovdje iskopati s korjenom, povaditi
požor — proždro
Prapotna, Gračišće, Korduša, Tarjaci — imena zemalja
pravjat — pričati
presecjun — procesija
pribarčak — brk od loze
pripelit — doći do bezizlaznog, dogustiti
pripuvanje — isto kao opijanje, krčenje
pritač — poučna priča
punta — rt
pupak, puvci — pup, pupovi

Rabota — radnja
rasplaćuša — rasječena suha oskoruša
rasplanzan — rastvoren
rašenj — rasudjivanje, shvaćanje
račić, rat — rtić, rt
razblišće — praskozorje
razmolan — oslobodjen
rebunbavat — udarati tamo amo
refat — nadoknaditi
reful — udarac vjetra
Rekito, Arequito — mjesto u Argentini
repak — vrabac
rešipija — bolest (glave obično)
rešpet — poštovanje, obzir
ridot — gurati
rilkje — rjedje
rišć — rizik
riva — obala
rižva — tikvinac (biljka)
roza — ruža
rufijan — ulizica, puzavac, došaptač
ruta — aromantična biljka, žuti cvjetići

Saja — čadja
sajeta — munja
savura — manje kamenje
sić — vjedro za vodu

sike — oštro kamenje uz obalu
sir, sirit — ovdje sijed, sijediti
skala — daska preko koje se ulazi na brod
skale — ljestve
skalina — stepenica
skons, skonsavat — trzaj, trzati
sliz — slijez
smardej — vrst neplodnog drva
smargorica — stonoga
smarknuće — suton
smriška — plod smreke, **smričje** — mjesto gdje ima dosta smreke
sorta — vrst, rod
spica — tanki komad drveta
spicijar — apotekar, ljekarnik
spiza — jelo, hrana
sridadne — ljetno podne
starina — ovdje neobradjena zemlja
sukance — vrst pokrivača
sular — terasa preko koje se ulazi u kuću
svaža — uokvirena slika
sveja — uvijek

š — s (pred palatalom)
šaltin »na preju« — ples prekidan pjevanjem
šćarbina — ime jednog vrha
šćedro — otočić na jugu Hvara
šćilet — bodež
šeminarij — sjemenište
šest — lijepi način
šešula — sud kojim se crpe mast iz kace
šinjadur — svirač
škajat — utjerati
škarambež — kukac, štipavac
škart — mršava zemlja
škina, škinal — ledja
škoj — otok
škrapa — malo zemlje medju kamenjem
škrip — procjep kao škrapa
škrivan — pisar
škrokoj — korak
škrova — dio drvenog tijeska za groždje
škur — taman
škura — drveni kapci na prozorima
špirit — ovdje snaga, život

štajun — doba (godišnje)
štrapot — prskati
štupivat se — snebivati se
šufit — podkrovlje
šuma — ovdje suho drvo za vatru
šušur — žamor, vreva

Tajenta — vrst čekića
takaj — rašljasto drvo kojim se podupire loza
tamašan — čudan, smiješan
taraca — terasa
targuzat se — ljuljati se
tarhoćavac — loza kojoj plod odpada prije nego dozrije
tarokat se — šaliti se
tercilja — igra karata
timbar — pečat
timun — kormilo
toć — točak (vode)
tovirna — krčma
turta, turtejica — glava kruha

Učelak — lastavica od kuće
ulist — ući
ume — medju
unča — mjera (stara)
uzdvizat — podizati

Vala — uvala, luka
vapor — parobrod
varhovak — vrh (nečega)
vartilo — čigra
veštid — odijelo
vidrijola — modra galica
vinišće — vinograd (lozje)
vinorizac — mali kosir za lozu
vitrit — ishlapljivat, hlapiti
volat — okretaj
vridica — vjedro
vrisje — brežuljak pokriven vrijeskom

Zabejunan — zamadjijan, začaran
zabjehut se — iznenaditi se
zabjen, zabit — zaboravljen, zaboraviti
zabuhovot — početi zreti, ruditi
zacivkat — zacvrkutati (ptice)

začepižit se — zakržljati
zadit — zapeti, ali ovdje oteti, prevariti
Zagorica — ime polja
zaleputit — uputiti (naglo i snažno)
zamantat — omamiti, zavrtiti glavom
zapihon — zadihan, bez daha
zerman — rodjak
zimurad — ruzmarin
zmorac — vjetar s mora (maestral)

žagrica — gagrica, kukac iz porodice kornjaša
žakan — djakon, teolog
žigant — gigant, snažan čovjek
žignut — naglo bocnuti, (probadanje u tijelu)
živo — ovdje tegleća stoka
žmul — čaša
žunta — ovdje mišić, inače nametak
žunj — juni, lipanj
žurnata — nadnica
žvelto — brzo, živo, hitro

SADRŽAJ

DNEVI INKANTANI

ONI ČA OLHODU

GOVORENJE MIKULE TRUDNEGA SVARNU ŠKOJIH

... al bih ipak rekao da jest nešto što je sustezalo ruku autora pjesme ili urednika zbirke, i kad su oni možda dobro znali, koji bi naglas morao pasti na neke pojedine riječi u stihu.

— — — — — — — — — —

Opreznost i suzdržljivost onoga koji je naznačio stihovima naglase, mogle bi — često — biti znak nekog ispravnog instinktivnog osjećaja.

Nazor: Na vrhu jezika i pera, str. 158—159.

Kad je 1934. izišla »Antologija nove čakavske lirike« neki su recenzenti smatrali, da bi svaka riječ u stihu morala biti naglašena, dok su drugi mislili, da naglasak u stihu nije potreban, jer ga diktira ritam.

Nije međutim prihvatljivo ni jedno ni drugo stajalište. Treba prije svega imati na umu, da nijedan od današnjih naglasaka štokavskoga govora ne odgovara potpuno stvarnosti čakavskog naglaska, pogotovo ne odgovara njihovo formalno bilježenje. Uobičajene štokavske naglaske mećemo na čakavske riječi tek od nevolje. Nema sumnje, da brzi i silazni približno odgovaraju čakavskima, ali je uzlazni veoma problematičan, dok se smatra, da sporoga čakavski i nema.

U tome je eto razlog, što ni u ovoj zbirci nismo stavljali naglaske na sve riječi, nego samo na one, gdje je razlika od štokavskoga izrazita.